

Πλάτωνος Πολιτεία Ενότητα 8^η

Μετάφραση σε αντιστοίχιση

Μετὰ ταῦτα δὴ,

εἶπον, ἀπείκασον

τὴν ἡμετέραν φύσιν

περί τε παιδείας

καὶ ἀπαιδευσίας

τοιούτῳ πάθει.

Ἴδὲ γάρ

ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ

οἰκῇσιν σπηλαιώδει,

ἐχούσῃ τὴν εἴσοδον

ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ

φῶς μακρὰν

παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον,

ὄντας ἐν ταύτῃ

ἐκ παίδων

ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη

καὶ τοὺς αὐχένας,

ὥστε αὐτοὺς τε μένειν

ὄρᾱν τε μόνον εἰς τὸ πρόσθεν,

Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ λοιπόν,

εἶπα, παρομοίασε

τὴ δική μας ὑπαρξή

στο θέμα της παιδείας

και της απαιδευσίας

με μια τέτοια εικόνα.

Φαντάσου δηλαδή

ανθρώπους σαν σε υπόγεια

κατοικία που μοιάζει με σπηλιά,

που έχει την είσοδό της

ανοιχτή προς το

φως (του ήλιου) μακριά

σε όλη την έκταση της σπηλιάς,

να βρίσκονται μέσα σ' αυτήν

από την παιδική τους ηλικία

δέσμοι και στα πόδια

και στον αυχένα,

ὥστε και να μένουν ακίνητοι

και να βλέπουν μόνο μπροστά

(ὄντας) δὲ ἀδυνάτους περιάγειν τὰς	και να είναι ανίκανοι να στρέψουν τα
κεφαλὰς κύκλῳ	κεφάλια τους ολόγυρα
ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ,	εξαιτίας των δεσμών,
(ιδεῖ) δὲ καόμενον αὐτοῖς	και (φαντάσου) να φέγγει γι' αυτούς
ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν	απὸ ψηλά και ἀπὸ μακριά
φῶς πυρὸς	ένα φως ἀπὸ φωτιά
ὀπισθεν αὐτῶν,	πίσω τους,
(ιδεῖ) δὲ μεταξὺ	και (φαντάσου) ἀνάμεσα
τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν	στη φωτιά και στους δεσμώτες
ἐπάνω	επάνω
οὔσαν ὁδόν,	να ὑπάρχει δρόμος,
παρ' ἣν ἰδεῖ	δίπλα στον οποίο φαντάσου
τειχίον παρῳκοδομημένον,	ένα χαμηλὸ τοιχάκι χτισμένο ἀπέναντι,
ὥσπερ πρόκειται	ὅπως ἀκριβῶς στήνουν
τοῖς θαυματοποιοῖς	οι θαυματοποιοί
πρὸ τῶν ἀνθρώπων τὰ παραφράγματα,	μπροστὰ τους τα παραπετάσματα,
ὑπὲρ ὧν δεικνύασιν	πάνω ἀπὸ τα οποία παρουσιάζουν
τὰ θαύματα.	τα τεχνάσματά τους.
Ὅρῳ, ἔφη.	Τα φαντάζομαι, εἶπε.
Ὅρα τοίνυν ἀνθρώπους	Φαντάσου λοιπόν ἀνθρώπους
φέροντας παρὰ τοῦτο	να μεταφέρουν παράλληλα
τὸ τειχίον	με αὐτὸ το τοιχάκι

παντοδαπά τε σκεύη	κάθε λογής κατασκευάσματα
ὑπερέχοντα	που προεξέχουν
τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας	πάνω από το τοιχάκι και ανδριάντες
καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε	και άλλα ομοιώματα πέτρινα
καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα	και ξύλινα και από κάθε λογής υλικό
εἰργασμένα,	κατασκευασμένα,
οἷον εἰκός (ἔστι), τοὺς μὲν	όπως είναι φυσικό, ἄλλοι
τῶν παραφερόντων	από αυτούς που μεταφέρουν
φθεγγομένους	να μιλάνε
τοὺς δὲ σιγῶντας.	και ἄλλοι σιωπηλοί.
Ἄτοπον εἰκόνα, ἔφη,	Παράξενη εἰκόνα, εἶπε,
λέγεις καὶ	περιγράφεις και
ἀτόπους δεσμώτας.	παράξενους δεσμώτες.
Ὅμοιους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ	Ὅμοιους μ' ἐμάς, εἶπα ἐγώ.
τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον	γιατί πρώτα-πρώτα εκτός από τον
μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων	εαυτό τους και τους ἄλλους
οἶεἰ ἂν τι ἑωρακέναι ἄλλο	μήπως ἔχουν ιδωμένο τίποτε ἄλλο
πλὴν τὰς σκιᾶς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς	πέρα από τις σκιές που ρίχνει το φως
προσπιπτούσας	
εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου;	αντικρὺ τους στον τοίχο της σπηλιάς;
Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς	- Μα πῶς θα ἦταν δυνατόν, εἶπε, αφού
κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν	εἶναι ἀναγκασμένοι να ἔχουν το κεφάλι
	τους ἀκίνητο

διὰ βίου;	σ' όλη τους τη ζωή;
Τί δὲ τῶν παραφερομένων;	- Και με τα πράγματα που περνούν τι γίνεται ;
οὐ ταῦτὸν τοῦτο;	Τι άλλο από αυτά παρά μόνο αυτά;
Τί μήν;	- Τι άλλο (θα μπορούσαν να δουν);
Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἱοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους,	- Αν, τώρα, είχαν τη δυνατότητα να συνομιλούν,
οὐ ταῦτα ἡγῆ ἂν τὰ ὄντα	δεν νομίζεις ότι θα πίστευαν τις σκιές
αὐτοὺς νομίζειν ἅπερ ὁρῶεν;	που έβλεπαν να περνούν μπροστά από τα μάτια τους;
Ἀνάγκη.	- Κατ' ανάγκην, είπε.
Τί δ' εἰ καὶ ἡχώ τὸ δεσμωτήριον ἐκ τοῦ καταντικρὺ ἔχοι;	Κι αν στο δεσμωτήριο ερχόταν και ηχώ από τον αντικρυνό τοίχο;
ὁπότε τις τῶν παριόντων φθέγξαιτο,	κάθε φορά που θα μιλούσε κάποιος από όσους περνούσαν πίσω τους
οἶει ἂν ἄλλο τι αὐτοὺς ἡγεῖσθαι τὸ φθεγγόμενον	δεν θα πίστευαν ότι η φωνή βγαίνει
ἢ τὴν παριοὔσαν σκιάν;	από τη σκιά (που θα έβλεπαν να περνά) από μπροστά τους;
Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη.	Μα το Δία, είπε, και βέβαια.
Παντάπασι δὴ, ἦν δ' ἐγώ,	Και εξάπαντος, τίποτ' άλλο, είπα εγώ
οἱ τοιοῦτοι οὐκ ἂν ἄλλο τι νομίζοιεν	οι τέτοιοι δε θα πίστευαν
τὸ ἀληθές ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν σκιάς.	αληθινό, παρά μονάχα εκείνες τις σκιές.
Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη.	Απόλυτη ανάγκη, είπε.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΟΜΟΡΡΙΖΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

εἶπον < : αναντίλεκτος, αντιρρησίας, απόρρητος, γεωλόγος, έπος, λεκτικός, λέξη, λεξικό, λέσχη, λήμμα, λογάς, λογικός, λόγος, λογύδριο, ορθοεπής, ρήμα, ρήση, ρήτορας, ρητός, ρήτρα, φιλόλογος.

ἀπείκασον < **ἀπεικάζω**, **εἰκός**: απεικόνιση, εικασία, εικαστικός, εικόνα, εικονίδιο, εικονικός, εικόνισμα, εικονιστικός, εικονογράφημα, εικονογραφία, εικονογραφικός, εικονογράφος, εικονοκλασία, εικονοκλάστης, εικονολάτρης, εικονολατρία, εικονολήπτης, εικονοσκόπιο, εικονοστάσι, εικονοτυπία, εικότως, επεικής.

πάθει < **πάσχω**: αντιπάθεια, απάθεια, εμπάθης, ηδυπάθεια, πάθημα, πάθηση, παθητικός, παθογένεια, πάθος, πένθος, συμπάθεια.

ιδέ < **ἴ** – **ἴδ** – **ον**: ανύποπτος, αόρατος, είδος, ειδύλλιο, είδωλο, επόπτης, ιδέα, ιδεοληψία, κάτοπτρο, κάτοψη, μάτι, οπή, οπτικός, όραμα, οραματιστής, όραση, ορατός, οφθαλμός, παντεπόπτης, πρόσοψη, ύποπτος.

καταγείω < **κατά** + **γῆ**: απόγειο, απογείωση, γαιάνθρακας, γαιοκτήμονας, γεωγραφία, γεωμετρία, γεώτρηση, γεωτρύπανο, γηγενής, γήινος, γήλοφος, γήπεδο, ισόγειος, προσγείωση, υπέργειος, υπόγειος.

οικήσει < **οικέω** – **ῶ** < **οἶκος**: ιδιοκατοίκηση, κατοικία, οικείος, οίκημα, οικία, οικισμός, οικογένεια, οικονομία, οίκος, οικόσιτος, οικότροφος, οικουμένη, πολυκατοικία, συγκατοίκηση.

ἀναπεπταμένην < **ἀνά** + **πετάννυμι**: καταπέτασμα, παραπέτασμα, πέταγμα, πέταλο, πεταλούδα, πέτασος, πεταχτός, πετεινός, πτερό, πτέρυγα, πτήση, πτητικός, υψιπέτης.

ἔχουση < **ἔχω** : ανακωχή, ανοχή, αντοχή, άσχετος, ενοχή, έξη, εξής, ευεξία, καθεξής, κατοχικός, καχεκτικός, κληρούχος, μέτοχος, πάροχος, πολιούχος, ραβδούχος, σχεδόν, σχέση, σχετικός, σχήμα, σχολείο.

όντας < **εἶμι**: απουσία, εξουσία, εσθλός, ετυμολογία, έτυμον, όντως, ουσία, ουσιαστικός, ουσιώδης, παρόν, παρουσία, παρουσιαστικό.
μένειν < **μένω**: ανυπόμονος, διαμονή, διαμονητήριο, έμμονος, επίμονος, μονή, μόνιμος, μόνος, υπομονή.

περιάγειν < **περί** + **ἄγω**: αγωγή, αγωγός, αγώνας, άγημα, άξονας, απαγωγή, συναγωγή, διαγωγή, εισαγωγέας, αρχηγός, στρατηγός, λοχαγός, ξεναγός, αγέλη, άγώγι, αγωγιάτης, άγώγιμος, ακτίνα, άμαξα, ανάγωγος, άξιος, εισακτέος, επαγωγός, επείσακτος, ευαγής, καταγωγή, παιδαγωγός, παρείσακτος, παρθεναγωγείο, πλοηγός, συναξάρι, σύναξη, υδραγωγείο.

καόμενον < κάω: διακαής, έγκαυμα, καύμα, καύση, καυστήρας, καυστικός, καύσωνας, καυτός, καύτρα, καψάλισμα, παλουκοκαύτης, πυρίκαυστος.

παρωκοδομημένον < παρὰ + οἰκοδόμος < οἶκος + δέμω: ανοικοδόμηση, ανοικοδόμητος, δομή, δόμηση, δομικός, οικοδόμημα, οικοδόμηση, οικοδομικός, οικοδόμος, πολεοδομία, πολεοδομικός, πολεοδόμος.

πρόκειται < πρόκειμαι: αντικειμενικός, διακειμενικός, κατάκοιτος, κείμενο, κειμήλιο, κοίτη, κοιτίδα, κοιτώνας, προκείμενο, υποκειμενικός.

δεικνύασιν < δείκνυμι: αναπόδεικτος, αποδεικτικός, απόδειξη, δείγμα, δειγματοληψία, δειγματολόγιο, δείκτης, δεικτικός, ενδεικτικός, ένδειξη, επιδεικτικός, επίδειξη, παράδειγμα, παραδειγματικός, παραδειγματισμός, υπόδειγμα, υποδειγματικός, υπόδειξη.

ἔφη < φημί : άφατος, προφήτης, φήμη, φωνή.

φέροντας < φέρω: αμφορέας, ασθενοφόρο, αυτόφωρος, διάφορος, διένεξη, διηνεκής, κατάφωρος, μαρσιτοφόρο, μεταφορέας, μεταφορικός, οισοφάγος, παράφορος, πολύφερνος, φαρέτρα, φερέγγυος, φέρετρο, φερτός, φορά, φορέας, φορείο, φόρεμα, φόρος, φόρτος, φωριαμός.

είργασμένα < ἐργάζομαι: άεργος, ακατέργαστος, άνεργος, εργαλείο, εργασία, εργάσιμος, εργαστήριο, εργάτης, εργατικός, έργο.

φθεγγομένους < φθέγγομαι: απόφθεγμα, άφθογγος, δίφθογγος, φθογγικός, φθογγόγραμμα, φθογγολογία, φθογγολογικός, φθόγγος, φθογγόσημα.

σιγῶντας < σιγή < σῖγᾱ (ηχοποίητη λέξη): σιγά, σιγαλιά, σιγανοπαπαδιά, σιγανός, σιγαστήρας, σιγή.

ὁμοίους < ὅμοιος και ὁμοῖος-α-ον < ὁμός: ανόμοιος, εξομοίωση, ομοβροντία, ομογένεια, ομογενής, ομόγλωσσος, ομογραφία, ομοδικία, ομόδοξος, ομοεθνής, ομοειδής, ομόζυγος, ομόηχος, ομόθρησκος, ομοθυμαδόν, ομοιογένεια, ομοιογενής, ομοιοκατάληκτος, ομοιομερής, ομοιόμορφος, ομοιοπαθής, ομοιοπαθητικός, ομοιόσταση, ομοιόσχημος, ομοιοτέλετος, ομοιότητα, ομοιότροπος, ομοιότυπος, ομοιοχρωμία, ομοίωμα, ομοκεντρικός, ομόκεντρος, ομολογητής, ομόλογος, ομομήτριος, ομόνοια, ομοούσιος, ομοπάτριος, όμορος, ομόρριζος, ομόρρυθμος, ομότιμος, παρόμοιος, παρομοίως.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

1. *Με ποια φράση δηλώνεται το θέμα της Ενότητας και ποια μέθοδο ακολουθεί ο Πλάτων στην ανάπτυξή του;*
2. *Τι νομίζετε ότι συμβολίζουν τα δεσμά και η υποχρεωτική καθήλωση-ακίνησία των ανθρώπων του σπηλαίου;*
3. *Ποιος είναι ο ρόλος του τειχίου στη σκηνοθεσία του Πλάτωνα; Γιατί δεν πρέπει να φαίνονται οι άνθρωποι, αλλά τα αντικείμενα;*
4. *Να εντοπίσετε τα σημεία του κειμένου που μας επιτρέπουν να θεωρήσουμε ότι η κοινωνία των δεσμωτών είναι η πολιτική κοινωνία και ότι ο κόσμος του σπηλαίου είναι ο αισθητός κόσμος. Ποια είναι η κατάσταση της πολιτικής κοινωνίας την οποία συμβολίζει η κοινωνία των δεσμωτών και πώς περιγράφεται ο αισθητός κόσμος;*

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. **κατάγειος, θαυματοποιός:** Για καθεμία από τις λέξεις που σας δίνονται να γράψετε τέσσερις νεοελληνικές λέξεις σύνθετες με το δεύτερο συνθετικό τους.
2. **σπηλαιώδης:** Να γράψετε στη ν.ε. πέντε επίθετα με την ίδια παραγωγική κατάληξη και να εξηγήσετε τη σημασία της παραγωγικής καταλήξεως.
3. **παραφερόντων:** Να γράψετε δέκα νεοελληνικές λέξεις (απλές ή παράγωγες) ομόρριζες με το β' συνθετικό της λέξης.
4. **ἄτοπον, σιγῶ, πόρρω, φῶς, κατάγειος:** Να γράψετε στην α.ε. ένα αντίθετο για καθεμία από τις λέξεις που δίνονται.
5. Να βρείτε στο κείμενο λέξεις ετυμολογικά συγγενείς με τις παρακάτω: **οικία, φορείο, παιδευτικός, σχήμα, άξονας, εργάτης.**
6. Να δώσετε δύο ομόρριζα στα νέα ελληνικά για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: **εἶπον, πάθει, φῶς, πυρὸς, ὁμοίους.**
7. Να βρείτε αντώνυμα των παρακάτω λέξεων στα αρχαία ελληνικά: **παιδείας, καταγείω, φῶς, ἀδυνάτους, ἄνωθεν, ὀπισθεν.**

το σπήλαιο του Πλάτωνα

